

munificent, memores testamenti uerissimae promissionis, remissionis peccatorum uere fidelibus in oblatione CHRISTI, qui solus erat agnus dei, qui solus tulit peccata mundi, ubi adorēt salutis totius mundi autorem, sed multo magis in templo spirituali, perinde ac si nō sint in materiali: quomodo Petrus & Ioannes ascenden-
 tes in templum ad horam orationis nonam, adorabant deum. Quis enim dubitet
 eos fuisse de numero eorū de quibus dominus dicit: Venit hora & nunc est, quan-
 do ueri adoratores adorabunt patrem in spiritu & ueritate. Et hoc fit cum non in
 templis materialibus, non in Garizin, nō in Hierusalem, sed in templo spirituali,
 in CHRISTO & spiritu sancto colitur, non ad signum, sed ad ueritatem. Hic est
 perfectorum cultus in spiritu & ueritate & uerè fideliū. Multo enim melius deus
 & CHRISTVS spiritu colitur, quàm simulachro: etsi habeāt uenerabile inter etiā
 omnia signa, memoriae redemptionis signum. At multa mundi ignorātia, & deus
 dei scientia colitur, & ipsius ignorantia offenditur. Ergo Ioannis dilecti dei disci-
 puli, apostoli & euangelistae bonum & salutare nobis, per spiritum dei uentura
 prospicientem, qui neq; coartatur temporibus, neq; angustiat locis, praecipit
 annunciantis sequentes, caueamus nobis ab idololatria tam in uitae cōuersatione,
 quae sunt auaricia, spurca carnis uoluptas, & ambitiosus honor, etsi quid simile,
 quàm in diuino cultu: & simus unius & solius ueri dei cultores, ueri adoratores,
 adorantes patrem in spiritu & ueritate. Cui honor, gloria, & gratiarum actio per
 filium & cum filio, in spiritu sancto in omne aeuum & super omne aeuum, in secu-
 la seculorum, Amen.

COMMENTARI IN PRIMAM
 Ioannis epistolam, finis.

BEATI IOANNIS

APOSTOLI EPISTOLA SECVNDA.

ANNOT.

1 ENIOR, electae dominae, & [na-
 tis] eius, quos ego diligo in ueri-
 2 tate, & non ego solus, sed & om-
 3 nes qui cognouerunt ueritatem,
 propter ueritatē quae permanet
 [in uobis, & uobiscum] erit in aeternum. Sit uo-
 biscum gratia, misericordia, pax à deo patre, &
 à CHRISTO IESV filio patris in ueritate &
 2 charitate. Gaudis sum ualde quoniam inueni
 de filijs tuis ambulantes in ueritate, sicut [manda-
 3 tum] accepimus à patre. Et nunc rogo te do-
 mina, non tanquam mandatum nouum scribens
 tibi, sed quod habuimus ab initio: ut diligamus
 4 [alterutrū.] Et haec est charitas, ut ambulemus
 secundū [mandata] eius. Hoc enim est mandatū,
 ut quemadmodum audistis ab initio, [in eo] am-
 buletis

filijs, liberis, τέκνοις.

in nobis, & nobiscum, &
 ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν.

mandatum, praecipit,
 ἐπιτολή, & infra

in uicem, ἀλλήλους,
 mandatum, praecipit,
 τὸ ἐπιτολή.
 in eo, scilicet mandato, &
 ἐν τῷ.

- 5 buletis. Quoniam multi seductores [exierunt] in mundum, qui non confitentur IESVM CHRISTVM uenisse in carnem. Hic est seductor & antichristus. Videte uosmetipsos [ne perdatis] quae operati estis: sed ut mercedem plenam [accipiat]is.] Omnis qui [recedit,] & non permanet in doctrina CHRISTI, deum non habet. Qui permanet in doctrina, hic patrem & filium habet.
- 8 Si quis uenit ad uos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec aue ei dixeritis. Qui enim dicit illi aue, communicat operibus eius malignis. — Ecce praedixi uobis, ut in die domini non confundamini. Plura habens uobis scribere, nolui per chartam & atramentum. Spero enim me [futurum] apud uos, & os ad os [loqui,] ut gaudium uestrum plenum sit.
- 11 Salutant te filij sororis tuae electae.

introierunt, εισήλθον.

ne perdamus quae operati sumus, μή ἀπώσωμεν ἃ εἰργασάμεθα. accipiamus, ἀπλάσωμεν. transgredietur, πρᾶξαι.

uenturum, ἐλθεῖν.

loquuturū, λαλῆσαι.

COMMENT. IN II. EPIST. IOANNIS.

HAE C epistola Ioannis, pariter & sequens, priuatam continent ac particularem exhortationem. Prima autem publicam & uniuersalem: & proinde unica merito dicitur καθολική Ioannis. Et se presbyteron, id est seniore[m] appellat. Neque hic disputemus an alius fuerit apud Asianos Ioannes presbyter, alius Ioannes apostolus. Et haec nomenclatura senior maxime conuenit apostolis, per id sacrae apocalypseos: καὶ καθ' ἑξήκοντα ἄνθρωποι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καθήμενοι, & uiginti quatuor seniores qui in conspectu dei sedent: per quod peculiariter intelliguntur duodecim apostoli, quos dominus promiserat sessuros supra sedes duodecim secum iudicatu[m] duodecim tribus Israel, cum duodecim prophetis qui insignius de CHRISTO scripsere. Quid si etiam cum apostolis sessuri sunt tanquam scribae, & in diuino iudicio synedri? Hac igitur nomenclatio Senior, maxime Ioanni apostolo consentanea est, tum ratione aetatis, tum apostolatus, tum diuini mysterij. Sed & proprium nomen pro more suo hic subtrixit: quod in apocalypsi spiritus ordinatione expressit. Idem eum facere oportebat: quum spiritus illi imperans dicebat: Quod uides scribe in libro, & mitte septem ecclesijs. Et quae alia spiritus iubentis intentio? Mulieris etiam ad quam scribit proprium nomen, ut & suum, suppressit: & tantum autoritatis nomen expressit. Nam magna in seculo fuisse autoritate per id κυρία, domina intelligitur. Ad quam & filios eius sic sanctam exorditur salutationem:

Apo. 4.

Matth. 19.

Apo. 1.

Ioan. 15.

- 12 Senior, electae dominae & natis eius, quos ego diligo in ueritate: & non ego solus, sed & omnes qui cognouerunt ueritatem, propter ueritatem quae permanet in uobis, & uobiscum erit in aeternum. Sit uobiscum gratia, misericordia, & pax a deo patre, & a CHRISTO IESU filio patris in ueritate & charitate. Electam dicit eam, quia diuina electione regno uitae ascita fuit: & quisquis consortio sanctorum aggregatur, diuina electio est, nam aggregati uoluntatis electio. Et quod Petrus, Andreas, Ioannes, & reliqui apostoli, apostoli fuerunt: hoc diuina electio fuit, non ipsorum. Non uos, inquit, me elegistis, sed ego elegi uos. Ut non uolun

tati nostræ in diuinis perfectionibus aliquid tribuatur, sed glorificet in omnibus illa infinite bona dei uoluntas diuinâq; electio, quæ est omnis boni ratio, nō creata uoluntas. Quocirca cum dicit electæ, maius aliquid dicit nulla etiam proportionem, quàm quū dominæ. Hoc humanum, illud diuinū. Quæ enim ratio humani ad diuinum? Et cum ait: Quos ego diligo in ueritate, exprimit se dominam & natos eius diligere, sed uera dilectione, quæ est non mundana, non humana, sed alta, diuina & perfecta in fide & spiritu. Et nō solum ipse ea perfecte diligebat eos: sed & omnes qui cognouerūt ueritatem quæ est CHRISTVS dominus, qui uia, ueritas est & uita: quod esse non potest, nisi per fidem & euangelicam ueritatem. Et non abs re quidem diligebat: quia ea ueritas CHRISTVS scilicet & uerbum eius quam cognoscebant, summeq; amabant, manebat in eis, eratq; in perpetuū mansura. Hoc enim habet diuina charitas, ut ad omnes spiritu se fundat etiam nunquā sensu notos, etiam ad eos qui nondum gregem saluandorū acciti sunt, etiam ad inimicos, ut ipsi resipiscētes, in uera luce spiritus esse possint. O quàm ingēs, quàm magna charitas quam CHRISTVS uere fideiū peccatoribus accendit, quàm paruatam nunc sentiunt mortalium corda, quam dignetur breuiter per sanctum uerbum suum et euangelicam fidem suscitare. Nihil igitur mirum si sancta illa mulier quæ ob euangelij ueritatem, & spiritum CHRISTI cordi eius infusum & CHRISTI fidem, sic ab apostolo, & maxime omnium diuinorum secretorum conscio euangelista diligebatur, quam etiam ceteri omnes eundem fidei spiritum habentes, simili dilectione prosequerentur. Qui enim uere christianus est, non solū suæ gentis christianos dilectione prosequitur: sed & Indos & Aethiopas, & Asianos, & Aphros, & qui insulas habitant separatas, & qui terras sub occiduo tot seculis ad tempora nostra incognitas, si usquam sint, eisq; optat eandem salutem quam Ioannes sanctæ foeminæ & natis eius, gratiam, misericordiā, & pacem à deo patre, & à CHRISTO IESU filio patris, in ueritate & charitate, id est, à patre, & filio, & spiritu sancto: siquidem spiritus charitatis est infusor: filius ueritatis fideiq; autor, qui nobiscum fecit misericordiam, & patri per ipsum reconciliati pacem habemus. Et hæc dona habemus à patre in filio, qui est ueritas, & in spiritu sancto qui est charitas. Hæc dona non à nobis sunt, sed à deo patre. Gratia quidem, ut sit in nobis operatrix, misericordia uero, ut simus misericordes. Et pax, ut simus pacifici filij dei. Et hæc donatur in ueritate, ut simus in omnibus ueraces, ueritatem ipsam quæ est filius dei imitantes. Et in charitate, ut simus in charitate & dilectione dei ad deum adinuicē & ad omnes feruētes. Nullæ his tribus donis, nō æquari modo, sed ne comparari quidem possunt totius mundi diuinitæ. Sed ob quid hanc sanctæ mulieris destinauerit Ioannes epistolam aperit, dicens:

- 2 „ Gaudius sum ualde quoniam inueni de filijs tuis ambulantes in ueritate: sicut
 „ mandatum accepimus à patre.] Gaudium admodum ingens est diuinam fidem
 „ charitatemq; dei habentibus, si uiderint alios simili fide, charitateq; donatos erga
 „ eum quem summopere amant, & simili incedere ueritate, qui nihil aliud in uotis
 „ arctius habent, quàm illum amare, quem nunquam satis amare possunt, & eundē
 „ à cæteris amari qui nunquam satis potest amari, quandoquidē ille est omni amo-
 „ re superior, omni excellentia eminentior, & omni bono melior. At quod ament,
 „ nihil illis curæ est, neq; uident ex se quidquā in se quod dignum sit amore: sed sa-
 „ tis est illis amare, & in amore languere, magna est illis sanitas, & amore mori dul-
 „ cissima uita. Et hic amor mundano contrarius est: ut diuina mundanis. Qui mun-
 „ dane amat, inuidet amantibus id ipsum quod amat: amore suo putat promereri
 „ amatum. Et etiam amplius quàm amare, illi cura est uel maxime, ut ab amato
 „ aut æque aut plus redametur. Languor in hoc amore, grauis est infirmitas: & si

mori

mori contingit, mors illis grauissima. Quæ omnia ueri amatores uident esse deamentias: qui nulla ratione propter se, sed omnimodo propter amatum amant, qui non secundum hominem, sed supra hominem, non potentia carnis quæ nihil potest, sed potentiam spiritus qui nihil non potest, amant. Et quàm etiam insani, quæ cæci essent: si peterent se ab eo redamari qui præamat omnia, & quorū amor nihil aliud est, quàm præamantis redamatio, & amoris quo amat in suam originem resilitio, quæ ubicunq; adest, magnum amantibus affert gaudium qui ambulant in ueritate, ut mundani in falsitate: qui uersantur in sapientia, ut mundani in insania: qui exultant uera uoluptate, ut illi mœsto semper cruciantur angore. Veri amatores in ueritate ambulant, quia in fide ueritatis, in fide filij dei ambulant, quia sic amant, ut omnia iussa patris æterni quæ per filium & spiritum eius acceperunt, in charitate faciant, & iussa capescere illis leuissimum, facillimum, dulcissimum. Facit em̄ id amor, quia ipse pater & filius & spiritus eius sunt id quod amant, & quod super se & super omnia amant: uires illis spiritu fidei præstante, quo illo ut membra CHRISTI uegetantur ac uiuunt. Ut ergo sancta domina ad quam scribit Ioannes, ignem illorum amatorum deforsum missum, semper mutuo amore foueat admonet: non quod propter id petat, tanquam sit redamari cupidus, sed ut impleatur CHRISTI qui summus est amatus mandatum, qui hoc ab initio, id est, quum adhuc cum discipulis uersaretur in mundo, præcepit. Sic igitur eam hortat & obsecrat Ioannes:

3 " Et nunc rogo te domina, non tanquam mandatum nouum scribes tibi, sed quod habuimus ab initio, ut diligamus alterutrū.] Mandatum quod Ioannes & apostoli habuerunt ab initio, est hoc quod dominus sacro ore suo mandauit eis, dicens: Hoc est mandatum meum, ut diligatis inuicem sicut dilexi uos. Mandatum de dilectione tradidit deus ab initio legis antiquæ: Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex tota fortitudine tua, & etiam ab initio nouæ legis est datum: sed hoc legis nouæ supra naturam, addit spiritum. Sicut inquit dilexi uos. Quis em̄ magis in plenitudine spiritus dilexit quàm CHRISTVS? Mandata legis antiquæ currebant secundum naturam, nam secundum literam: & ideo perfecte impleri non poterant, nisi si qui spiritum accepissent. Mandata autem legis nouæ absorpta quidem à gratia natura, secundum diuinum indultum quod superat naturam currere debent, quod in CHRISTO post sanctum eius in carne aduentum hominibus affatim distribuitur. Etenim etsi noua & uetera pleraque prorsus eadem in cortice uideantur: noua tamen adijciunt spiritum. Sed quo argumento potissimum cognosceat hæc dilectio & hæc charitas? Sanè operis exhibitione quæ est mandatorum dei ad quem hæc tam diuina, tam potens, tam uiuifica gerit charitas adimpletio. Ob quod subdit Ioannes:

Ioan. 15.
Deut. 6.

4 " Et hæc est charitas, ut ambulemus secundum mandata eius. Hoc em̄ est mandatum, ut quemadmodum audistis ab initio, in eo ambuletis.] In eo præcepto quod ab initio audierat, ambulare debebant. Quod nam illud? Dilectio & charitas. In ea igitur charitate, quam à principio ipsi apostoli à domino audierant, & sancta illa domina & liberi eius à Ioanne ambulare debebant per etiã reliqua domini mandata, id est per fidem charitate & dilectione omnia operantem. Etenim omnia sine charitate nihil sunt. Ex charitate filius dei ad nos descendit, & omnia ex charitate operatus est. Sic oportet nos charitate ad ipsum ascendere, & omnia mandata eius, & quæcunq; operamur in charitate & per charitatem operari. Hæc est libertas christiana, ut omnia per spiritum libertatis filiorum dei per fidem & charitatem operemur, nihil seruorum quæ carnis sunt facientes, sed quæ dei & liberorum. Verum contra hanc sanctam euangelicamque doctrinam ingressi erant in

mundum multi animarum seductores, quorum quidam dogmatizabant IESVM non esse CHRISTVM, & sic omnia mandata eius inficias ibant dei esse mandata. Alij fatebantur IESVM esse CHRISTVM, sed non uerè hominem factum, nō ueram accepisse carnem, uerèue fuisse incarnatū: & hi testimonia apostolorum et euangelistarum reijciebant, quæ sunt mandata dei. Ideo sanctam dominam & liberos eius præmunit, dicens:

5 „ Quoniam multi seductores exierunt in mundum, qui non confitentur IESVM CHRISTVM uenisse in carne: hic est seductor & antichristus.] Qui huiusmodi seductor est, spiritu erroris, qui serpens antiquus est, seductus, pariter & seducens eos qui ei auscultant, deo patri & CHRISTO filio eius est inimicus. Quod uocabulū indicat antichristus: id est, contrarius aduersariusq; CHRISTO. Et ab huiusmodi summopere est cauendum, quod sanctæ mulieri innuit Ioannes, subdens:

6 „ Videte uosmetipsos, ne perdatis quæ operati estis: sed ut mercedem plenā accipiatis.] Quid est, Videte uosmetipsos: nisi, Attendite diligenter uobis ipsis, ne illi aliquo inficiant uos erroris sui ueneno: Si enim esses inter serpentes, quantum cunq; sanus esses, nōne studiose attenderes, ne quid aut in te, aut circa te instillaret uirus sui? Tanto magis illis attendendū erat: alioqui apostolorū labor circa eos irritus factus fuisset, & quæcunq; prius operati essent perdidissent, & misericordiæ dei mercedem quæ est uita æterna, tanto melior uita temporalī, quanto æternam præstat caduco, lux tenebris, & uita hæc qua hic uiuimus, temporalī mortī. Ergo illis caute admodum inuigilandum erat aduersus illorum dogmata: ne fructum præcedentium bonorum fidei & spiritus operum perderent, sed plenam ad finem usq; in sanctis fidei operibus persistentes, uitæ æternæ mercedem acciperent. Si enim transgredirentur, dogmata illorum sequentes, deum prorsus perdebant. Ideo subdit Ioannes, dicens:

7 „ Omnis qui recedit, & non permanet in doctrina CHRISTI, deum nō habet. Qui permanet in doctrina, hic patrem & filium habet.] Si permanent in doctrina CHRISTI, qui nunquam transgrediuntur, nunquam ab ea deflectūt aut discedunt, sed ad finem usq;, id est uitæ huius terminum in ea persistent, ad nullas alias attendentes doctrinas, quia multæ hominum sunt, multæ mundi, & multæ dæmoniorum. Sed illa unita CHRISTI & euangelica necessaria est, ut patrem & filium habeamus in nobis manentes, dicente domino: Si quis diligit me, sermonem meū seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum ueniemus, & mansionem apud eū faciemus. Humanæ sunt parui faciendæ, mundanæ fugiendæ: diabolicæ uero prorsus abiiciendæ, abominandæ, damnandæ. De quibus subiungit Ioannes:

Ioan. 14. 8 „ Si quis uenit ad uos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec aue ei dixeritis. Qui enim dicit illi aue, communicat operibus eius malignis.] Si quis uenit ad nos, & non hanc affert doctrinam, id est, euangelicam, CHRISTI doctrinā, sed aliam, & multo magis si aduersantem, iubet sanctus dei apostolus nos tali hospitalitatis iura negare, in domū nō recipere, neq; ipsum salutationis uerbis quæ sunt beneuolentiæ & amicitiae initia, dignū æstimare. Nam cum rege nostro non est, aut illi ex aduerso contrarius & inimicus est, & sub principe tenebrarū militans, qui est ex diametro regi cui militamus cōtrarius. Nōne enim si sub æreño rege esses, & alterius regis capitalis hostis ipsius homines in domū tuam reciperes, & beneuolentiā foueres, quum nihilominus cōtraria iussa, iussis regis tui afferret ad tuam & aliorum seductionem, nōne inquam erga regē tuum id scientem reus læsæ maiestatis habereris? Sic & tu, si in domum tuam reciperes, si beneuolentiā foueres tam apertum inimicum, apud deum cui nihil oc-

cultum

cultū est, reus ageris, & in nouissimo die ante deum & sanctos angelos eius & uniuersos bonos et malos, qui omnes illis tremendi iudicij tribunalibus adstabūt, hoc crimine cōfunderis. Propter quod admonet eos, & nos in ipsis, sanctus euangelista Ioannes, ut omni opera nitamur, huiusmodi uitare confusionē dicens:

9. Ecce prā dixi uobis, ut in die domini non confundamini.] Sicut magna gloria & honor erit electis coram omnibus in iudicio audire hanc uocem: Venite benedicti patris mei, possidete paratum uobis regnū a constitutione mundi, & tanta latitia ut nequeat cogitari maior, sic magna confusio & ignominia tanta quae etiam cogitari nequeat maior, erit reprobis coram omnibus audire istam: Ite maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Quam a nobis auertat benignitas CHRISTI, ut & optat pius & dilectus a deo apostolus. Qui etiam erga sanctam foemina[m] & fideles qui cum ipsa erant, se excusat de epistolae breuitate, dicens:

Matth. 15.

Ibidem.

10. Plura habens uobis scribere, nolui per chartam & atramentū. Spero enim me futurum apud uos, & os ad os loqui, ut gaudium uestrum plenum sit.] Quidā, nescio quo autore, putant dominam hanc Babylonicam fuisse: ego crediderim Asiaticam, ea etiam ex parte quae Graeciae uicina est, tum quod ad eam peculiari-ter Graece scribit, tum quod fors illuminandae Asiae Ioanni obtigerit, etiam quū adeo in proximo fuisse domina illa uideatur & liberi eius, ut spreto scribendi negocio mallet Ioannes eos ore ad os loquendo informare, quam illis ea ex quibus ulterius erant informandi, chartis cōmittere, praesertim quum illi forte essent etiā ex nomine prodendi, a quorum peruersis dogmatibus erant uendicādi, ne & ipsa & qui cum ea fideles erant perderent gaudium in CHRISTO sempiternū, quod plenitudine & integritate fidei ad finem usq[ue] uitae paratur. Deinde salutationis ex-terorum in calce suae epistolae ad eandem sanctā & fidelem dominam peragit uices apostolus Ioannes, dicens:

11. Salutant te filij sororis tuae electae.] Filij sororis illius praestantissimae dominae, eo in loco erant, in quo Ioannes epistolam scripsit. Vnde rursus cōiicitur is locus in Asia non procul fuisse a loco illius dominae ad quam scribebat, & eandē quoq[ue] fuisse Asiaticam: quanquam non magnopere curādum sit cuias fuerit, neq[ue] huius gratia contendendum: satis nanq[ue] est nosse eam fuisse a deo electam, & nomen ipsius libro uitae fuisse adscriptum. Et soror illa aequae fidelis, & deo acquisita erat ut & domina illa, quod insinuat cum ait: Sororis tuae electae. Nō arbitror etiā dominam illam propriū & peculiare nomen habuisse electam, quod nonnulli putauerunt: quum in principio epistolae electae dominae, & hic in calce, sororis tuae electae, Ioannes eodem prorsus uocabulo εκλεκτῆς εκλεκτῆς utatur: sed neq[ue] huius rei gratia controuersandum est. Designatq[ue] id utranq[ue] fuisse electam: nō humana quidem, sed diuina electione, quae est infinite bona dei uoluntas, qui nos omnes electione sua sancta dignos efficiat, ut nos omnia, electionem, uitam, spem, charitatem, & quicquid uere bonum est & uere desiderabile, summo patri per filium in spiritu sancto referamus accepta: profuso & profundo corde ab omni creatura, cui cum filio in spiritu sancto sit laus, honor, & gratiarum actio in omnia seculorū secula. Amen.

DIVI IOANNIS EPISTOLAE SECUNDAE, FINIS.

S 2